

KIBRISLA İLGİLİ BEŞİNCİ GÖRÜŞ

Özet ve Öneriler

Ulusal Azınlıkların
Korunmasına İlişkin
Çerçeve Sözleşme
Danışma Komitesi
(ACFC)

7 Kasım 2019' Kabul edilmiştir

ACFC/OP/V(2019)002

28/05/2020 tarihinde yayınlanmıştır

Ulusal Azınlıkların Korunmasına İlişkin ereve Sözleşme Sekreteryası
Avrupa Konseyi
F-67075 Strazburg Cedex
Fransa

www.coe.int/minorities

ÖZET BULGULAR _____ **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

TAVSİYELER

Derhal uygulanması önerilen tedbirler _____ 5

Önerilerle ilgili olarak alınan tedbirlerin takibi _____ 5

ÖZET BULGULAR

1. Kıbrıs'ta özellikle de anayasada kabul edilmiş üç ulusal azınlığa, yani Ermeni, Maruni ve Latin (Roma Katolik) dini gruplarına karşı genel bir hoşgörü havası hakimdir. Azınlık kimliklerinin korunmasına destek, ağırlıklı olarak eğitim ve kültür alanlarında devam etmektedir. Ermeni, Maruni ve Latin dini gruplarına dahil olan insanlar, esas itibarıyla Temsilciler Meclisindeki milletvekilleri kanalıyla kendilerini ilgilendiren konularda politikaların üretilmesinde söz sahibi olmayı sürdürmektedirler.

2. Her ne kadar yetkililerin resmi tutumu Kıbrıslı Romanların 'Kıbrıs Türk Toplumu' üyeleri oldukları ve o nedenle de Çerçeve Sözleşme kapsamında resmen tanınmayacağı şeklindeyse de Danışma Komitesi Çerçeve Anlaşmanın Gurbeti Topluluğu üyelerine ilgili maddeler kapsamında uygulandığını memnunlukla tespit etmiştir. Danışma Komitesine, Çerçeve Sözleşme kapsamında korunma isteyen başka gruplar veya şahıslar hakkında herhangi bir bilgi verilmemiştir. Aynı zamanda Kıbrıs makamları Çerçeve Sözleşme ve bu sözleşmenin amaçları hakkında bilgilerin yayılması ve artırılmasına yönelik özel bir gayret göstermemişlerdir. Bunun sonucunda da sözleşmenin sağladığı korumadan yararlanabilecek topluluklar arasında bile, Çerçeve Sözleşme ile ilgili farkındalık çok azdır.

3. Danışma Komitesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasal yapısı ve anayasada tanınanlardan başka dini ve etnik topluluklarla etkili ilişarenin bulunmayışı nedeniyle kendi kimliğini tanıma hakkının kullanılması konusunun sorunlu olmaya devam ettiği görüşündedir. Bununla birlikte, Danışma Komitesi daha önceki görüşlerinde ve yapılan ziyarette oluşturulan bir dizi önerinin 2021 nüfus anketinin hazırlanmasında yetkililerce dikkate alınmış olmasını memnunlukla karşılar. Söz konusu anket yetkililerin Kıbrıs toplumunun çeşitliliğine dair daha doğru bir görüş açısı elde etmelerine yardımcı olacaktır.

4. Yapılan son izleme döneminden beri Ombudsmanlık Başkanlığına sağlanan insan kaynakları ve mali olanaklar artırılmış olup, başkanlığın kendi kıstaslarına göre personel alımına imkan sağlanmıştır. Danışmanlık Komitesi bu olumlu gelişmelerle birlikte koşulların iyileşmesiyle, dini gruplara ve etnik topluluklara mensup şahısların ilettikleri dahil olmak üzere, ayrımcılıkla ilgili şikayetlerin daha süratle incelenmesinin ve ele alınmasının; daha fazla soruşturmanın *resen* yapılmasının, ayrımcılığa en fazla maruz kalan topluluklara yönelik farkındalık artırıcı ilave faaliyetlerin ve daha çok sayıda öngörülen raporlama görevinin gerçekleştirilmesinin mümkün olacağını düşünmektedir.

5. Danışma Komitesi Kıbrıs Maruni Arapçası yazı sisteminin oluşturulmasına yönelik ilerlemeyi memnunlukla

karşılar ve söz konusu yazı sistemiyle ders kitaplarının hazırlanmasına ve bu yazı sisteminin giderek diğer eğitim düzeylerine de yaygınlaştırılmasına yönelik daha fazla adım atılması gerektiğini mülhaza eder. Ancak Danışma Komitesi, Ermeni azınlığa mensup öğrencilerin lise bölümünde Ermenice öğrenememelerini üzüntüyle karşılar.

6. Diğer olumlu gelişmeler arasında üç dini guruba yönelik özel yayınların ve multimedya malzemenin genel halka parasız olarak sunulması, üç dini grubun kültür mirasına genel destek sağlanması ve söz konusu mirastan ders kitaplarında bahsedilmesinin yanı sıra, Maruni ve Latin dini grupları için kültür merkezlerinin oluşturulması yer almaktadır.

7. Danışma Komitesi nefret suçları ve nefret söylemiyle ilgili kapsamlı yasal çerçeveyi ve bunlara ilişkin mevcut verileri, Polis Etik Kurallarının gözden geçirilmesini, emniyet mensupları için hazırlanan İnsan Hakları El Kitabının yayınlanmasını ve insan hakları ve ayrımcılık karşıtlığı ile ilgili olarak polis memurları için çeşitli eğitim programlarının düzenlenmesini memnunlukla karşılar. Ancak Danışma Komitesi, son izleme döneminden bu yana, konulara göre ayrıştırılmış verilerin toplanmasına dair bir gelişme kaydedilmemiş olmasını üzüntüyle karşılar ve söz konusu eğitim kurslarının ne derece etkili olduklarının belirlenebilmesi için, eğitim gören polis memurlarının performansının düzgün bir biçimde değerlendirilmesinin gerekli olduğunu mülhaza eder.

8. Danışma Komitesi dini gruplara radyoda program yapma imkanı verilmesini memnunlukla karşılar ancak benzer televizyon programlarının bulunmadığına dikkat çeker. Danışma Komitesi aynı zamanda gerek radyo gerek televizyon bağlamında, mevcut devler medya olanaklarının Romanlar dahil, diğer dini ve etnik toplulukların kültürlerini, geleneklerini ve görüşlerini dile getirme ihtiyaçlarını karşılamadığı görüşündedir.

9. Eğitim alanında uygulanan çeşitli pozitif tedbirlere rağmen, Gurbeti Roman topluluğu mensupları sosyal ve ekonomik açıdan marjinal konumlarını sürdürmektedirler. Kıbrıs makamları bu topluluğun temsilcileriyle doğrudan etkileşime girme çabalarında bulunmuşlarsa da bu özellikle konut ve istihdam alanlarında topluluğun durumunda büyük bir değişiklik yaratmamıştır. Kıbrıslı Romanların Kıbrıs Türk toplumunun parçası olarak sınıflandırılması, bu topluluğun bazı haklara erişimi ve bunlardan yararlanmaları konusunda olumsuz yansımalara yol açmaktadır (bakınız Madde 4,12, ve 15). Sayıca az olan, Rumca konuşan Ortodoks Roman topluluğuyla ilgili daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

ÖNERİLER

10. Danışma Komitesi bu belgedeki sonuç bildiğesinin ve önerilerin, Kıbrıs'ın Çerçeve Sözleşmeyi uygulamasıyla ilgili, Bakanlar Komitesinin kabul edeceği bir karara temel oluşturabileceği görüşündedir.

11. Yetkililer Danışma Komitesinin bu görüşünde yer alan ayrıntılı gözlemleri ve önerileri dikkate almaya davet edilirler. Yetkililer Çerçeve Sözleşmenin uygulanmasında iyileştirme sağlamak üzere özellikle aşağıdaki tedbirleri almalıdırlar:

Derhal uygulanması önerilen tedbirler

12. Danışma Komitesi yetkilileri, 2021 nüfus sayımına 'birden çok mensubiyet' seçeneğini dahil etme yükümlülüklerini yerine getirmeye ve ilgili kamu görevlilerinin ve anketörlerin kendilerinin de bu seçenektan haberdar edilerek, etnik ve dini mensubiyetle ilgili soruların isteğe bağlı olma ve açık uçlu olma koşulunun devam etmesini sağlamaya acilen davet eder.

13. Danışma Komitesi yetkilileri, dini ve etnik topluluklara mensup şahıslar tarafından veya onların adına iletilen şikayetler de dahil olmak üzere, ayrımcı muameleyle ilgili şikayetlerin, Ombudsmanlık Başkanlığına, diğer yöntemlerin yanı sıra, yetki ve sorumlulukları dahilinde, resen soruşturmalar icra edilmek suretiyle, bu şikayetlerin makul bir süre içinde incelenip sonuçlandırılmasını ve alınan kararların kamu yetkililerince uygulanmasını sağlamaya acilen davet eder.

14. Danışma Komitesi, yetkilileri, Ermenice ve Kıbrıs Maruni Arapçası eğitimi için öğretmen yetiştirilmesine sağlanan para yardımını artırmaya, aynı zamanda lisede Ermenice öğretilmesini desteklemeye ve üniversitede Ermenice bölümü açılmasını göz önüne almaya acilen davet eder.

15. Danışma Komitesi, yetkilileri, Roman temsilcileriyle, Roman kuruluşlarıyla ve ilgili diğer sivil toplum aktörleriyle yakın istişare içerisinde, Romanların topluma dahil edilmelerini ve sosyoekonomik yaşama genel olarak katılmalarını sağlayacak ayrıntılı bir eylem planı oluşturmaya acilen davet eder. Söz konusu planın, özellikle de Romanların yaşam ve konut koşullarını iyileştirmeye ve Romanların istihdamını desteklemeye, Romanlara uygun eğitim programları oluşturmaya yönelik, net ve açık göstergeleri, zaman çizelgeleri, görev dağılımı ve bütçe tahsisatı olmalıdır.

Diğer öneriler¹

16. Danışma Komitesi yetkililere yaptığı, Çerçeve Sözleşme ve diğer uluslararası hukuki enstrümanlarca korunan, kendi kimliğini serbestçe belirtme hakkının tam olarak kullanılmasını sağlama çağrısını yineler.

17. Danışma Komitesi yetkilileri, Rumca bilmeyen yerleşim sakinlerine Rumca dil eğitimi programlarını daha çok desteklemeye ve yetişkin Gurbeti Romanlarına ücretsiz okuma yazma kursları düzenlemeye davet eder.

18. Danışma Komitesi, yetkilileri, Gurbeti Romanları gibi milli azınlıklara ve kırılğan konumdaki gruplara mensup tüm çocuklar için eğitim hakkını güvence altına almaya davet eder. Bunu yaparken, özellikle Roman çocukları arasında okula gitmeme ve erken yaşta okulu bırakma oranlarını daha da azaltma amacıyla, 15 yaşına kadar okula devam zorunluluğu uygulanmalıdır. Danışma Komitesi bu amaçla, yetkilileri, okula gitmemenin ve okulu bırakmanın kök nedenlerini değerlendirmek üzere, Roman toplumu üyelerinin ve yetkili kurumların katılacağı, bağımsız, toplumsal cinsiyete duyarlı bir araştırma yaptırmaya kuvvetle teşvik eder.

19. Danışma Komitesi, yetkilileri, yeterli ve yapısal devlet fonlarının yanı sıra, harici bağışçılar da bularak Gurbeti Roman çocuklarının eğitim sistemine dahil edilmesine daha fazla yatırım yapmaya ve özel orta eğitim kurumlarındaki Maruni ve Latin öğrencilere parasal yardımı artırmaya davet eder.

20. Danışma Komitesi yetkilileri, ilgili birimlerle irtibat kurarak, ulusal azınlıkların, Roman topluluklarının ve anayasada tanınmayan diğer grupların da ihtiyaçlarını etkili bir biçimde karşılamak için net ve açık yetki ve sorumluluklara, görünürlüğe ve yeterli kaynaklara sahip bir devlet kurumunun oluşturulmasını göz önüne almaya davet eder.

21. Danışma Komitesi, yetkilileri, Temsilciler Meclisindeki üç dini grubun mensuplarına bütün konularla ilgili olarak müdahalede bulunma olanağını sunmaya davet eder.

22. Danışma Komitesi, yetkilileri, Gurbeti Roman ailelerine destek sağlayan, iki topluluğa da hizmet veren Limasol'daki Çeşitli Hizmetler Merkezine tahsis edilen parasal ve insani kaynakları artırmaya ve Gurbeti Roman topluluğuna mensup insanlara yönelik bütçe kısıntılarının yaratacağı etkileri dikkatle değerlendirmeye davet eder.

Önerilerle ilgili olarak alınan tedbirlerin takibi

23. Danışma Komitesi, bu beşinci dönem görüşün yayınlanmasından sonra yetkilileri, bir izleme etkinliği düzenlemeye teşvik eder. Danışma Komitesi bu görüşte sunulan gözlemlerin ve yapılan önerilerin gözden geçirileceği bir izleme diyalogunun yararlı olacağı görüşündedir. Ayrıca, Danışma Komitesi, mevcut görüşte yer alan önerilerin etkili bir biçimde uygulanmasına yönelik yöntemlerin belirlenmesinde yetkililere yardıma hazırdır.

24. Daha önceki izleme dönemlerinde olduğu gibi, Danışma Kurulu bu görüşü hazırlarken Kıbrıs Hükümetinin fiili kontrolü altındaki konularda, yetkililerin Çerçeve Sözleşmenin uygulanmasına yönelik eylemleri üzerinde odaklanmıştır.

¹ Aşağıdaki öneriler, Çerçeve Sözleşmenin ilgili maddelerinde tekbül ettikleri sırayı izlemektedir.

Ulusal Azınlıkların Korunmasına dair Çerçeve Sözleşme Danışma Komitesi, Çerçeve Sözleşmeye taraf devletlerin sözleşmede yer alan ilkelerin uygulanmasına yönelik olarak aldıkları tedbirlerin ne derece etkili olduğunun değerlendirilmesinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine yardımcı olan bağımsız bir kurumdur.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince 10 Kasım 1994'te Kabul edilen ve 1 Şubat 1998'de yürürlüğe giren Ulusal Azınlıkların Korunmasına dair Çerçeve Sözleşme, ulusal azınlıkların korunmasını sağlamaya yönelik olarak uyulması gereken ilkeler ve ulaşılmaması gereken gayeleri içermektedir. Çerçeve Sözleşmenin metni İngilizce ve Fransızcadan başka, diğer dillerin yanı sıra, Ermenice, Yunanca ve Türkçe versiyonları mevcuttur.

İngilizce ve Fransızca olarak yayınlanan görüşün tam metninde, beşinci devlet raporunda ve diğer yazılı kaynaklardaki bilgilerin yanı sıra, Danışma Komitesinin 8-11 Temmuz 2019 tarihlerinde Lefkoşa, Larnaka ve Limasol'a yaptığı ziyaret esnasında devlet ve sivil kesimden muhataplarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere dayalı değerlendirmesi yer almaktadır:

Bulguların ve önerilerin bir özeti Yunanca ve Türkçeye çevrilmiş olup, aşağıdaki web sitesinde yer almaktadır.

www.coe.int/minorities

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. 28 üyesi Avrupa Birliği üyesi olan Avrupa Konseyinin 47 üyesi vardır. Avrupa Konseyinin bütün üyeleri, insan haklarını, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü korumayı amaçlayan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin üye devletlerde uygulanmasına nezaret eder.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE